

Warszawa, 31.05.2012 r.

Informacja sygnałna

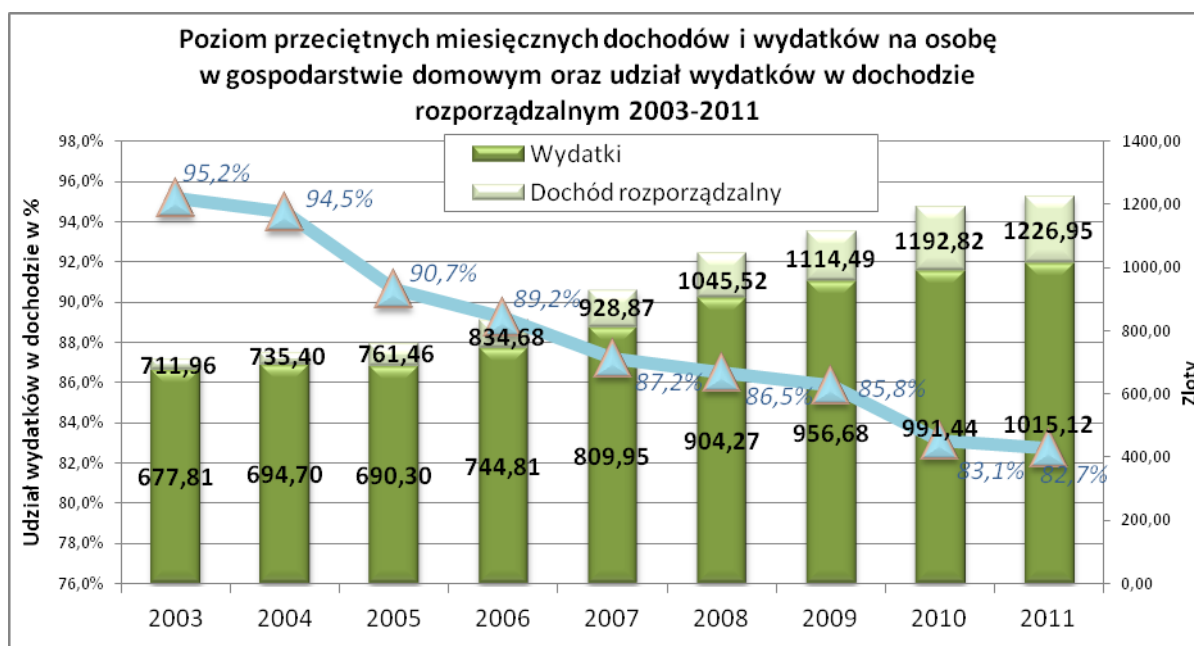
WYNIKI BADAŃ GUS

Sytuacja gospodarstw domowych w 2011 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych

Wstęp

W 2011 r. w gospodarstwach domowych ogółem przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w zaokrągleniu do 1 zł ukształtował się na poziomie 1227 zł i był realnie niższy o 1,4% od dochodu z roku 2010 (w 2010 r. - wzrost o 4,3%). Realny spadek dochodów gospodarstw domowych odnotowano po sześciu kolejnych latach realnych wzrostów dochodów.

Poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych na osobę w 2011 r. wyniósł 1015 zł i był realnie niższy o 1,8% niż w roku 2010, w tym na towary i usługi konsumpcyjne – 972 zł (realnie niższy niż w 2010 r. o 1,5%). Realny spadek wydatków zarejestrowano po pięciu kolejnych latach realnego wzrostu.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w 2011 r. stanowił 82,7% i był niższy o 0,4 pkt proc. niż w 2010 roku.

Zanotowano **dalszy spadek ilościowego spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych**, zwłaszcza – cukru, mięsa wołowego, tłuszczów zwierzęcych (w tym masła) oraz jabłek.

Nastąpiła niewielka poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, zwłaszcza w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, zmywarę do naczyń, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym.

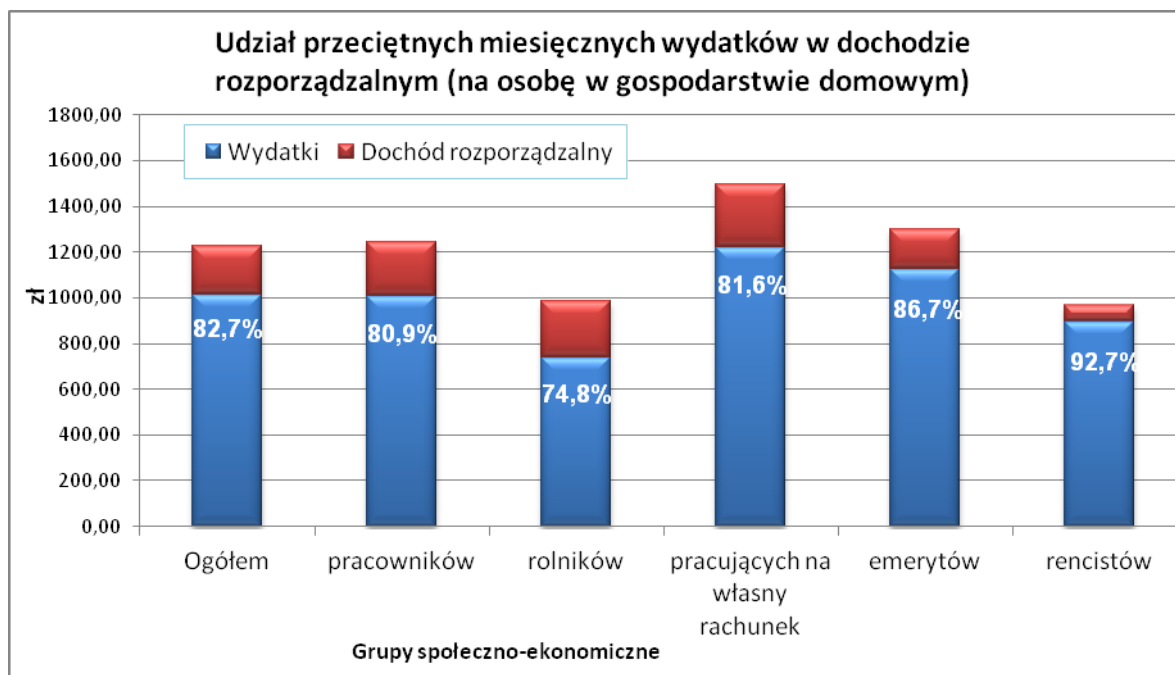
Przeciętne gospodarstwo domowe w 2011 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 73,7 m², czyli o zaledwie 0,3 m² większe niż w roku poprzednim i składające się z 2,8 pokoi.

Podobnie jak w 2010 roku, **ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną**, co czwarte gospodarstwo postrzegало ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą a co piąte jako raczej złą albo złą.

Dochody i wydatki

Zróznicowanie przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami społeczno-ekonomicznymi było, podobnie jak w roku ubiegłym, relatywnie duże. W 2011 r. zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny jak i przeciętne miesięczne wydatki na osobę (podobnie jak w roku ubiegłym) były najwyższe w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym i wynosiły odpowiednio 1497 zł i 1222 zł. Dochód w tej grupie gospodarstw domowych był o 22,0% wyższy od dochodu w gospodarstwach ogółem, a wydatki o 20,3% wyższe od przeciętnych wydatków ogółem.

Najniższym dochodem rozporządzalnym dysponowały gospodarstwa rencistów (969 zł) i był on o 21,0% poniżej przeciętnej w gospodarstwach ogółem. Natomiast najniższe wydatki odnotowano w gospodarstwach rolników (736 zł) – o 27,5% poniżej przeciętnej dla gospodarstw ogółem.

Najwyższy udział wydatków w dochodach odnotowano w gospodarstwach domowych rencistów (92,7%), co może świadczyć o bardzo ograniczonych możliwościach bieżącego oszczędzania.

Spadek realnego poziomu dochodu rozporządzalnego wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych: najwyższy w grupie rolników – 8,4% (w 2010 r. wzrost o 13,2%), najniższy w gospodarstwach rencistów – 0,2% (w 2010 r. – wzrost o 3,4%). Na tak duży spadek dynamiki realnej dochodu rozporządzalnego w grupie gospodarstw domowych rolników wpływ miał prawie 40% spadek dopłat związanych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego (2010 r. - wzrost realny o 43,2%) przy minimalnym realnym wzroście przychodu z produkcji rolniczej – o 1,7% (2010 r. – wzrost o 5,8%) i przy jednoczesnym realnym wzroście nakładów na tę produkcję o 7,9% (2010 r. - spadek o 1,6%).

Spadek dynamiki dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach rolników przyczynił się do pogłębienia różnicy w poziomie dochodów rolników w odniesieniu do średniej krajowej. W 2011 r. dochody rolników były niższe o 19,8% od średniej krajowej (w 2010 niższe o 14,1% a w 2009 r. – niższe o 20,7%).

W 2011 roku nieznacznej zmianie uległa struktura dochodu rozporządzalnego według głównego źródła pozyskania.

Udział głównego źródła utrzymania w gospodarstwach rolników w 2011 roku zmalał o 2,6 pkt proc. i wyniósł 68,8% (w 2010 r. - wzrósł o 3,4 pkt proc.), a w gospodarstwach pracowników – o 0,7 pkt proc. (wyniósł 84,1%). W pozostałych grupach udział głównego

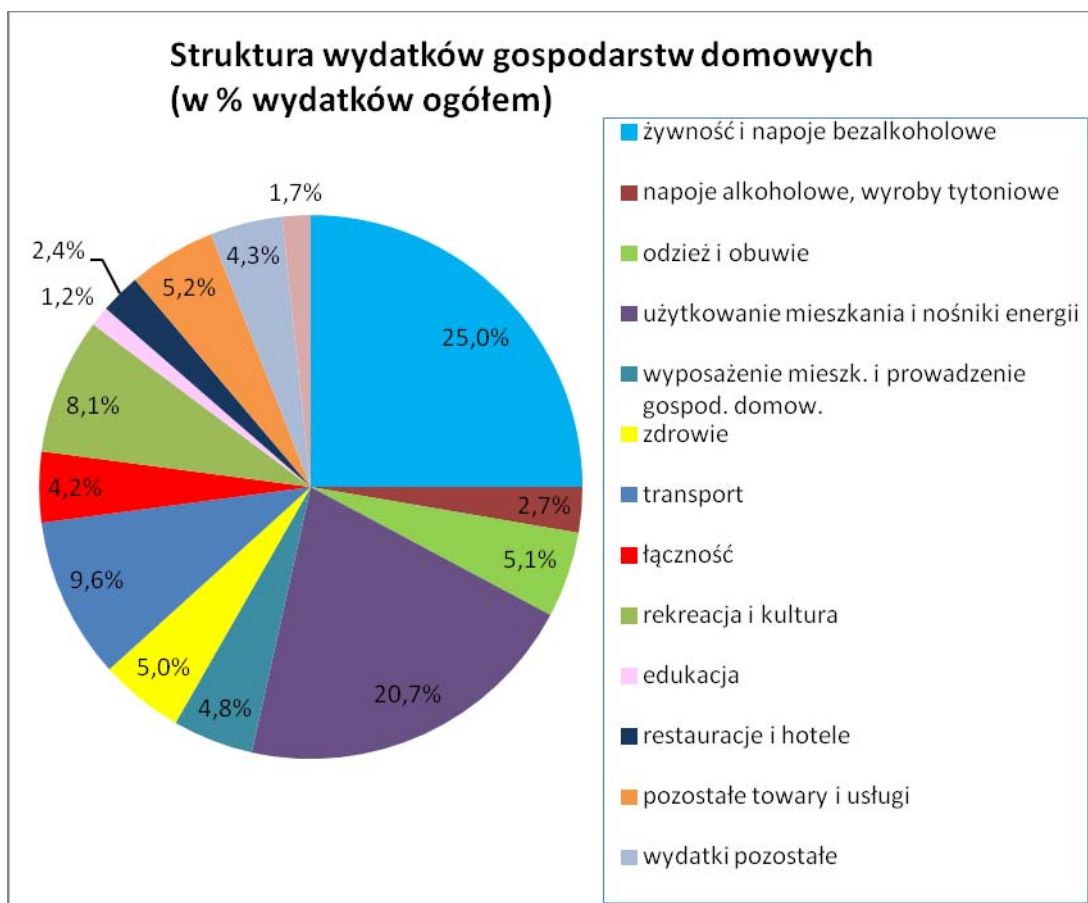
źródła utrzymania pozostał na podobnym poziomie i różnica nie przekraczała 0,5 pkt proc. Najwyższy udział dochodów z głównego źródła utrzymania osiągały gospodarstwa domowe emerytów (81,9%), a najniższy gospodarstwa domowe rolników (68,6%).

Realny spadek wydatków wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych. Największy realny spadek odnotowano w grupie rolników – o 7,3% (w 2010 r. – wzrost o 3,9 %) zaś najmniejszy w gospodarstwach domowych emerytów o 1,0% (w 2010 r. – wzrost o 1,0%). W grupie gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek realny spadek wydatków był podobny jak w 2010 r. i wyniósł 2,6%. W pozostałych grupach realny spadek wydatków nie przekroczył 1,3%.

Nadal najwyższy udział w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych miały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe (25,0%), przy czym w gospodarstwach pracujących na własny rachunek stanowiły one 21,2%, a w gospodarstwach rolników – 33,0% wszystkich wydatków. Zaobserwowano minimalnie **rosnący trend udziału wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach** ogółem (o 0,2 pkt proc.) z wyjątkiem gospodarstw domowych emerytów (spadek o 0,2 pkt proc.). Najwyższy wzrost wystąpił w gospodarstwach rolników o 1,5 pkt proc.

Dużym obciążeniem dla gospodarstw domowych były również wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, które stanowiły 20,7% wszystkich wydatków. Wydatki na tę kategorię odczuwalne były zwłaszcza w gospodarstwach emerytów i rencistów, którzy przeznaczali na nie odpowiednio 24,5% i 26,8% swoich wydatków.

Udział wydatków na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii wzrósł we wszystkich grupach społeczno – ekonomicznych z wyjątkiem gospodarstw rolników (spadek o 0,5 pkt proc.). W przypadku gospodarstw domowych ogółem udział wydatków na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii wzrósł o 0,6 pkt proc. (w tym na nośniki energii o 0,3 pkt proc.). Wzrost ten dotyczył szczególnie gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek i gospodarstw domowych rencistów (wzrost odpowiednio o 1,3 i 1,1 pkt proc.).

Różnice w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych między 2011 a 2010 rokiem w przypadku pozostałych grup towarów i usług konsumpcyjnych nie przekroczyły 0,3 pkt proc. Natomiast dość istotne zmiany w strukturze wydatków zaobserwowano w grupie gospodarstw domowych rolników, zwłaszcza w przypadku transportu i darów przekazanych innym gospodarstwom domowym (w obu przypadkach spadek o 1,1 pkt proc.).

*Najwyższy przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny **na gospodarstwo domowe** w 2011 r. (podobnie jak w 2010 r.) osiągnęły gospodarstwa pracujących na własny rachunek ok. 5058 zł. W gospodarstwach rolników wyniósł on ok. 4178 zł, pracowników 4157 zł, emerytów – 2477 zł. Najniższym dochodem rozporządzalnym na gospodarstwo domowe dysponowały gospodarstwa rencistów – 1756 zł.*

*W przypadku przeciętnych miesięcznych wydatków **na gospodarstwo domowe** sytuacja przedstawia się następująco: gospodarstwa pracujących na własny rachunek przeciętnie miesięcznie wydawały - 4126 zł, gospodarstwa pracowników – 3362 zł, rolników – 3126 zł, emerytów – 2147 zł i rencistów – 1627 zł (w 2010 roku wydatki w gospodarstwach domowych pracowników były niższe niż gospodarstw rolników).*

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) wyniósł 2560 zł na osobę i był ponad sześciokrotnie wyższy od analogicznego dochodu 20% osób uzyskujących najniższe dochody (I grupa kwintylowa), a w przypadku wydatków średnia w V grupie kwintylowej wynosiła 1858 zł i była prawie czterokrotnie wyższa niż w I grupie kwintylowej.

Relacje te zarówno w odniesieniu do dochodu jak i wydatków od kilku lat pozostają na podobnym poziomie.

W gospodarstwach ogółem 20% osób znajdujących się w najlepszej sytuacji dochodowej dysponowało około 41,6% (w 2010 r. - 41,7%) **dochodów** całej badanej zbiorowości gospodarstw domowych, podczas gdy **20% osób pozostających w sytuacji najgorszej – 6,5%** (w 2010 r. - 6,9%).

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w najwyższej grupie kwintylowej wyniósł 72,6% (w 2010 r. - 73,3%), **a w najniższej 125,8%** (w 2010 r. - 119,4%) **co oznacza, że gospodarstwa najbiedniejsze były zmuszone korzystać ze swoich oszczędności bądź pożyczek lub kredytów, a sytuacja tych gospodarstw w 2011 w stosunku do 2010 roku pogorszyła się.**

Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych jest czynnikiem wyraźnie różnicującym poziom i strukturę wydatków. Wyraża się to m.in. większym obciążeniem budżetów rodzin najuboższych wydatkami na zaspokojenie podstawowych potrzeb, tj. wydatkami na żywność i napoje bezalkoholowe oraz na stałe opłaty mieszkaniowe (opłaty na rzecz właścicieli, zaopatrywanie w wodę i inne usługi związane z zamieszkiwaniem oraz nośniki energii). **W budżetach 20% osób o najniższych dochodach w gospodarstwach domowych ogółem** (I grupa kwintylowa) **wydatki** te stanowiły łącznie 54,4% (w 2010 r.- 53,9%), przy czym w tej grupie najniższy udział odnotowano w gospodarstwach rolników – 46,7% (w 2010 r.- 47,3%), a najwyższy w gospodarstwach emerytów i rencistów – 58,1% (w 2010 r. - 57,6%).

Wydatki podstawowe stanowiły mniej niż połowę wszystkich wydatków u 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa): **w gospodarstwach ogółem – 34,6%** (w 2010 r. - 33,5%). Najniższe były w gospodarstwach pracujących na własny rachunek – 30,2% (w 2010 r. - 27,8%), a najwyższe – w gospodarstwach rolników – 44,2% (w 2010 r. – 40,5%).

W porównaniu z rokiem poprzednim relacja między poziomami wydatków osób najbogatszych (V grupa kwintylowa) i najbiedniejszych (I grupa kwintylowa) w gospodarstwach domowych ogółem nie zmieniła się istotnie.

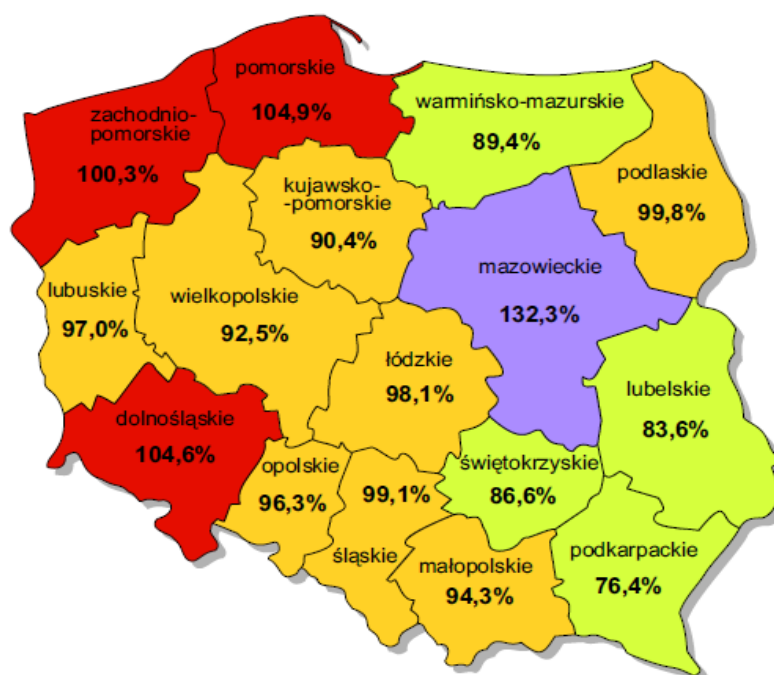
Podobnie jak w czterech ostatnich latach, najmniejsze różnice w ujęciu kwotowym pomiędzy osobami z gospodarstw najzamożniejszych (V grupa kwintylowa) i najuboższych (I grupa kwintylowa) dotyczyły wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe (blisko dwukrotna, a w gospodarstwach rolników – 1,3-krotna). Większe dysproporcje pomiędzy tymi grupami osób zaobserwowano w odniesieniu do wydatków na towary i usługi nieżywnościowe (np. na restauracje i hotele różnica była ponad dziewięciokrotna, na edukację - siedmiokrotna, na transport oraz rekreację i kulturę – około sześciokrotna), a ich skala zależała od klasy potrzeb i grupy społeczno – ekonomicznej.

Czynnikiem istotnie różnicującym poziom, dynamikę i strukturę dochodów oraz wydatków gospodarstw domowych jest miejsce zamieszkania. Dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś ukształtował się na poziomie 975 zł i był o 20,5% niższy (w 2010 r. -20,1%) od przeciętnej krajowej ogółem, podczas gdy w miastach osiągnął poziom 1384 zł i był wyższy o 12,8% (w 2010 r. – 12,5%.) od średniej dla Polski. Różnice te wynikały nie tylko z wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, ale były również związane z większą liczbą osób wchodzących w skład gospodarstw domowych zamieszkujących wieś (przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś wyniosła 3,3 a w miastach – 2,6). Podobnie przedstawiały się wydatki gospodarstw domowych. Na wsi przeciętne miesięczne wydatki na osobę kształtowały się na poziomie 825 zł i były o 18,7% niższe (tak jak w roku ubiegłym) niż przeciętnie w kraju, a w miastach – 1133 zł i były o 11,6% wyższe (w 2010 r. – 11,7%).

W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był aż o 56,5% wyższy niż przeciętnie w kraju, ale o 1,1 pkt proc. niższy niż przed rokiem. Natomiast wydatki były wyższe od przeciętnych krajowych o 49,5% i o 4,6 pkt proc. niższe niż przed rokiem.

Udział wydatków w dochodzie wahał się od 79,1% w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta o liczbie mieszkańców powyżej 500 tys. do 84,6% w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś.

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100)

- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody były niższe niż 90% średniej krajowej

W 2011 roku w województwie mazowieckim, dolnośląskim, pomorskim i zachodniopomorskim dochód rozporządzalny na osobę był wyższy od średniej krajowej. Zdecydowanie najwyższymi dochodami dysponowały gospodarstwa domowe z województwa mazowieckiego (1623 zł) i były o 32,3% wyższe niż przeciętny krajowy dochód (w 2010 r. – wyższe o 34,3%). Najniższe dochody zarejestrowano w województwie podkarpackim (938 zł) i były one o 23,6% poniżej średniej krajowej (w 2010 r. – niższe o 23,9%).

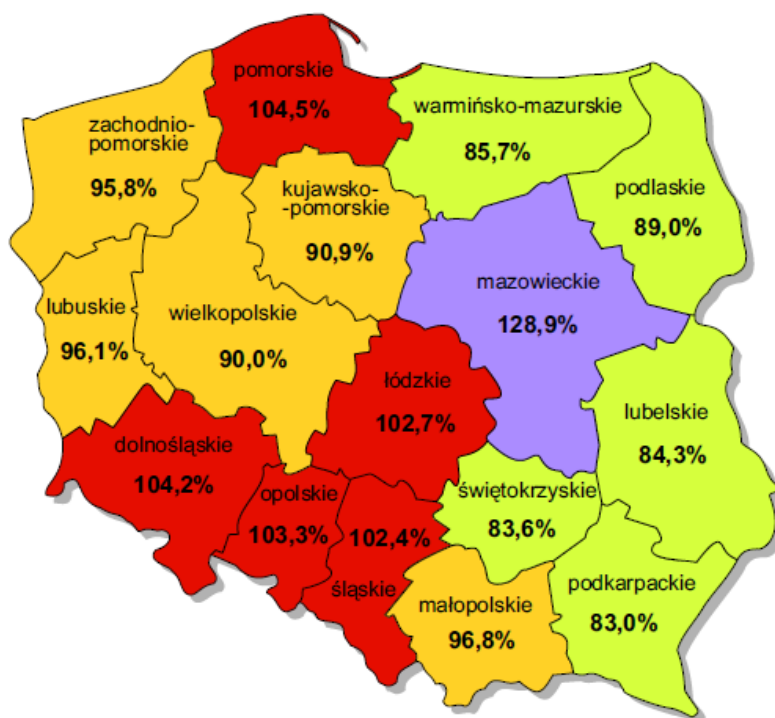
Rozpiętość pomiędzy najwyższym a najniższym średnim dochodem na osobę w województwach w 2011 roku wyniosła 55,9 pkt proc. i była niższa niż w 2010 roku o 2,3 pkt proc.

Analogiczna sytuacja wystąpiła w przypadku wydatków. W 2011 r. przeciętne miesięczne wydatki powyżej średniej dla Polski odnotowano w województwach

mazowieckim, pomorskim, dolnośląskim, opolskim, łódzkim i śląskim. W województwie mazowieckim przeciętne miesięczne wydatki na osobę były wyższe niż przeciętne w gospodarstwach domowych ogółem o 28,9% (w 2010 r. wyższe o 31,1%), a w województwie podkarpackim – niższe o 17,0% podobnie jak w roku 2010. Rozpiętość pomiędzy najwyższymi a najniższymi średnimi wydatkami na osobę w województwach w 2011 roku wyniosła 45,9 pkt proc. i była niższa niż w 2010 r. o 2,5 pkt proc.

Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100)

- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki były niższe niż 90% średniej krajowej

Najniższy poziom przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków na osobę odnotowano w województwach południowo-wschodniej Polski: podkarpackim, lubelskim i świętokrzyskim.

W najlepszej sytuacji dochodowej znajdowały się małżeństwa¹ bez dzieci, których przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był o 42,1% powyżej średniej krajowej (w 2010 r. – wyższy o 43,5%) i wyniósł ok. 1743 zł (w 2010 r. – 1712 zł), podczas gdy małżeństwa z dziećmi na utrzymaniu dysponowały dochodem o 8,7% (podobnie jak w 2010 r) niższym od średniej krajowej (1120 zł na osobę wobec 1089 zł w 2010 r.).

W najgorszej sytuacji materialnej były małżeństwa posiadające troje i więcej dzieci na utrzymaniu, gdzie dochód rozporządzalny na osobę był o 41,4% (w 2010 – niższy o ok. 40%) niższy niż średnia dla Polski ogółem (719 zł). Rodziny samotnych matek lub ojców z dziećmi na utrzymaniu dysponowały przeciętnym miesięcznym dochodem o 16,7% niższym od przeciętnej dla gospodarstw ogółem (1023 zł).

Poziom wydatków w zależności od typu biologicznego gospodarstwa domowego był również zróżnicowany. Małżeństwa bez dzieci przeciętnie miesięcznie wydawały ok. 1437 zł na osobę, co stanowiło o 41,6% więcej niż przeciętne wydatki gospodarstwa domowego. Wyższe wydatki niż przeciętne na osobę odnotowano również wśród małżeństw z jednym dzieckiem o 15,9%. Gospodarstwa małżeństw z trojgiem i więcej dzieci na utrzymaniu miały wydatki na osobę o 37,1% niższe niż przeciętna krajowa.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym wahał się od 79,3% w gospodarstwach domowych osób z przynajmniej 1 dzieckiem na utrzymaniu do 97,8% w gospodarstwach domowych matek lub ojców samotnie wychowujących dzieci. W gospodarstwach małżeństw z 3 i więcej dzieci na utrzymaniu udział ten wyniósł 88,9% i był o 3,7 pkt proc. wyższy niż w 2010 roku.

Poniżej przeciętnej krajowej (o 16,4%) kształtował się również poziom miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych, które miały w swoim składzie osobę niepełnosprawną. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny wynosił w tych gospodarstwach ok. 1025 zł na osobę, podczas gdy w gospodarstwach nie mających w swoim składzie osób niepełnosprawnych – ok. 1287 zł na osobę i był on o 4,9% wyższy od przeciętnego w kraju. Przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych, w których składzie była osoba niepełnosprawna

---

¹ Do grupy tej dołączono także osoby żyjące w związkach nieformalnych

wyniosły ok. 886 zł, podczas gdy w gospodarstwach domowych nie mających w swoim składzie osób niepełnosprawnych – ok. 1059 zł .

Wydatki gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi były o 14,7% niższe od przeciętnych miesięcznych w gospodarstwach ogółem i o 18,3% niż przeciętna w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych .

Udział wydatków w dochodzie w gospodarstwach domowych bez osób niepełnosprawnych wyniósł 82,3%, w gospodarstwach domowych z osobami niepełnosprawnymi – 84,4%, a w gospodarstwach domowych, w których osoba niepełnosprawna była osobą dostarczającą najwyższe dochody - 89,3% (analogicznie jak w 2010 roku).

Spożycie ilościowe żywności

Systematycznie spada przeciętne miesięczne spożycie na osobę większości podstawowych artykułów żywnościowych.

W 2011 r. najbardziej spadło spożycie cukru (o 9,2%), mięsa wołowego (o 9,1%), tłuszczów zwierzęcych (o 7,1%), w tym masła (o 3,7%). Spadło również spożycie mąki (o 6,8%), napojów mlecznych (o 6,7%), kaszy, ryżu i płatków (o 4,9%), pieczywa (o 4,5%), ryb (o 4,4%), owoców (o 4,1%), co jest wynikiem spadku spożycia jabłek (o 12,0%) i owoców jagodowych (o 7,1%), Zmniejszyło się również spożycie mleka, śmietany i śmietanki (o 2,6%) oraz ziemniaków i jaj (o 2,1%).

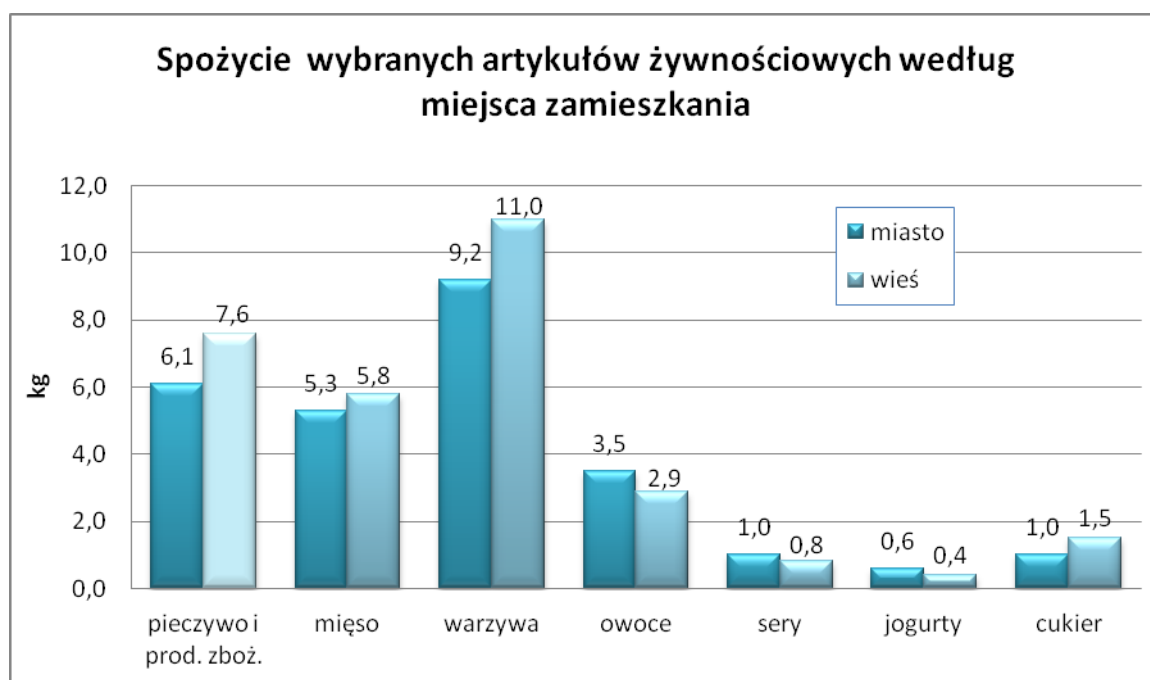
W grupie warzyw odnotowano wzrost spożycia pomidorów (o 15,8%), a wśród owoców – bananów (o 4,9%) i owoców cytrusowych (o 1,6%). Wzrosło również spożycie napojów bezalkoholowych (o 2,3%), głównie wód mineralnych i źródlanych (o 3,4%).

Najistotniejsze zmiany w spożyciu żywności wystąpiły w gospodarstwach domowych rolników. W grupie tej spadło spożycie tłuszczów zwierzęcych (o 13,7%), w tym masła (o 8,0%), a także kaszy, ryżu i płatków (o 12,5%), owoców (o 9,7%), cukru (o 9,6%), a wzrosło spożycie twardych tłuszczów roślinnych (o 6,1%).

Poziom spożycia większości artykułów żywnościowych zależy od dochodów gospodarstwa domowego. Wraz ze wzrostem poziomu zamożności gospodarstw rośnie poziom spożycia niektórych artykułów żywnościowych. Podobnie jak w roku 2010

w gospodarstwach domowych ogółem osiągających najwyższe dochody (V grupa kwintylowa) spożywano przeciętnie miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym w porównaniu z rodzinami o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa): około pięciokrotnie więcej soków warzywnych, prawie czterokrotnie więcej napojów mlecznych, ponad trzykrotnie więcej wód mineralnych i źródlanych, prawie trzykrotnie więcej jogurtów, masła i owoców, około dwa razy więcej wędlin wysokogatunkowych oraz ryb i wyrobów ciastkarskich. Natomiast w gospodarstwach domowych o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) spożywano nieco więcej pieczywa, ziemniaków oraz margaryny i innych tłuszczów roślinnych.

Spożycie żywności jest silnie powiązane z miejscem zamieszkania. Gospodarstwa domowe zamieszkujące tereny wiejskie w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach charakteryzują się nieco innym modelem żywienia, co zostało przedstawione na wykresie poniżej.

Mieszkańcy miast w porównaniu z gospodarstwami zamieszkującymi wieś spożywali w przeliczeniu na 1 osobę więcej napojów bezalkoholowych (9,0 l w miastach i 6,7 l na wsi), w tym wód mineralnych lub źródlanych (4,6 l i 2,9 l), ryb (0,45 kg w miastach i 0,3 kg na wsi), natomiast mniej mleka (3,1 l w miastach i 3,9 l na wsi) oraz jaj (11,9 szt. w miastach i 13,5 szt. na wsi).

Utrzymują się różnice w modelu spożycia artykułów żywnościowych pomiędzy województwami, natomiast nie zaobserwowano zasadniczych różnic pomiędzy 2011 a 2010 rokiem w ramach poszczególnych województw. Pieczywa i produktów zbożowych na osobę najczęściej spożywali mieszkańcy województwa świętokrzyskiego (8,61 kg), a najmniej województwa pomorskiego (5,74 kg). Najwięcej mięsa i przetworów mięsnych na osobę spożywano w woj. podlaskim (6,52 kg), a najmniej w woj. podkarpackim (4,77 kg). Najwięcej mleka na osobę spożywano w woj. podlaskim (4,40 l), a najmniej w woj. śląskim (2,83 l). Najwyższe spożycie na osobę owoców odnotowano w woj. mazowieckim (3,67 kg), a najniższe w woj. wielkopolskim (2,92 kg), natomiast warzyw najczęściej spożywano w woj. świętokrzyskim (11,90 kg), a najmniej w woj. wielkopolskim (8,80 kg).

Wyposażenie w przedmioty trwałego użytkowania

W roku 2011 w stosunku do roku poprzedniego nastąpiła niewielka poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania. Odnotowano wysoką dynamikę wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, zmywarkę do naczyń, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, urządzenie do odbioru TV satelitarnej i kablowej.

Najlepiej w te urządzenia wyposażone były gospodarstwa pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, natomiast największą dynamikę wzrostu w stosunku do 2010 roku odnotowano w gospodarstwach emerytów i rencistów oraz w gospodarstwach rolników.

W dalszym ciągu spada wyposażenie gospodarstw domowych w telefon stacjonarny (spadek o 4,0 pkt proc.) do 51,2%, natomiast odsetek gospodarstw domowych posiadających telefon komórkowy stale się zwiększa (wzrost o 1,5 pkt. proc.) i wynosi 90,3%.

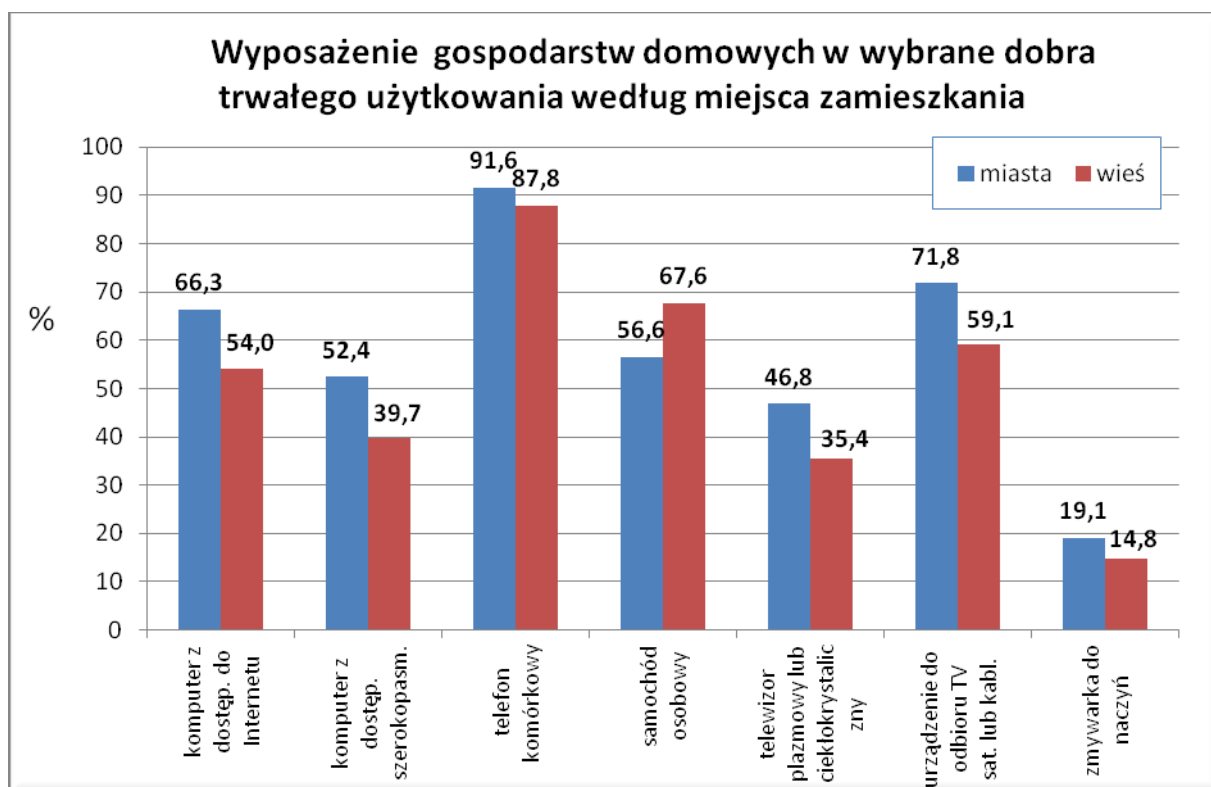
Wraz ze wzrostem wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia zaawansowane technologicznie, nastąpił dalszy spadek odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny tzw. starej generacji, tj. telewizory kineskopowe, magnetowidy i odtwarzacze płyt kompaktowych.

Zróźnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania w dużym stopniu zależy od sytuacji materialnej gospodarstwa domowego.

Gospodarstwa najbogatsze (V grupa kwintylowa) były znacznie lepiej wyposażone niż gospodarstwa najuboższe (I grupa kwintylowa). Odnotowano następujące poziomy wyposażenia wśród gospodarstw najbogatszych i różnice w stosunku do gospodarstw najbiedniejszych:

- Komputer z dostępem do Internetu - 73,0% (różnica 14,1 pkt proc.),
- Komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu - 59,2 % (16,2 pkt proc.),
- Telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny – 54,0 % (24,5 pkt proc.),
- Zmywarka do naczyń - 29,0 % (20,2 pkt proc.).
- Samochód osobowy - 68,0 % (11,3 pkt proc.),

Wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania było zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania gospodarstwa domowego. Gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta były lepiej wyposażone niż gospodarstwa domowe mieszkające na wsi z wyjątkiem posiadania samochodu osobowego, co wynika z rzadszej sieci komunikacji publicznej i większych odległości do pokonania na wsi. Ilustruje to poniższy wykres.

W przypadku wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej, laptop, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, kuchenkę elektryczną z płytą ceramiczną oraz zmywarę do naczyń, dynamika wzrostu była większa na wsi niż w mieście. W konsekwencji różnice w wyposażeniu mieszkańców miast i wsi w te urządzenia zmniejszają się.

Wystąpiły znaczące różnice w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania w poszczególnych województwach. W przypadku wyposażenia w komputer z dostępem do Internetu liderami były województwa: pomorskie, mazowieckie, śląskie, wielkopolskie i małopolskie, w Internet szerokopasmowy – opolskie, podkarpackie, kujawsko-pomorskie i dolnośląskie. W tych czterech województwach dostęp do Internetu jest prawie równoznaczny z dostępem szerokopasmowym.

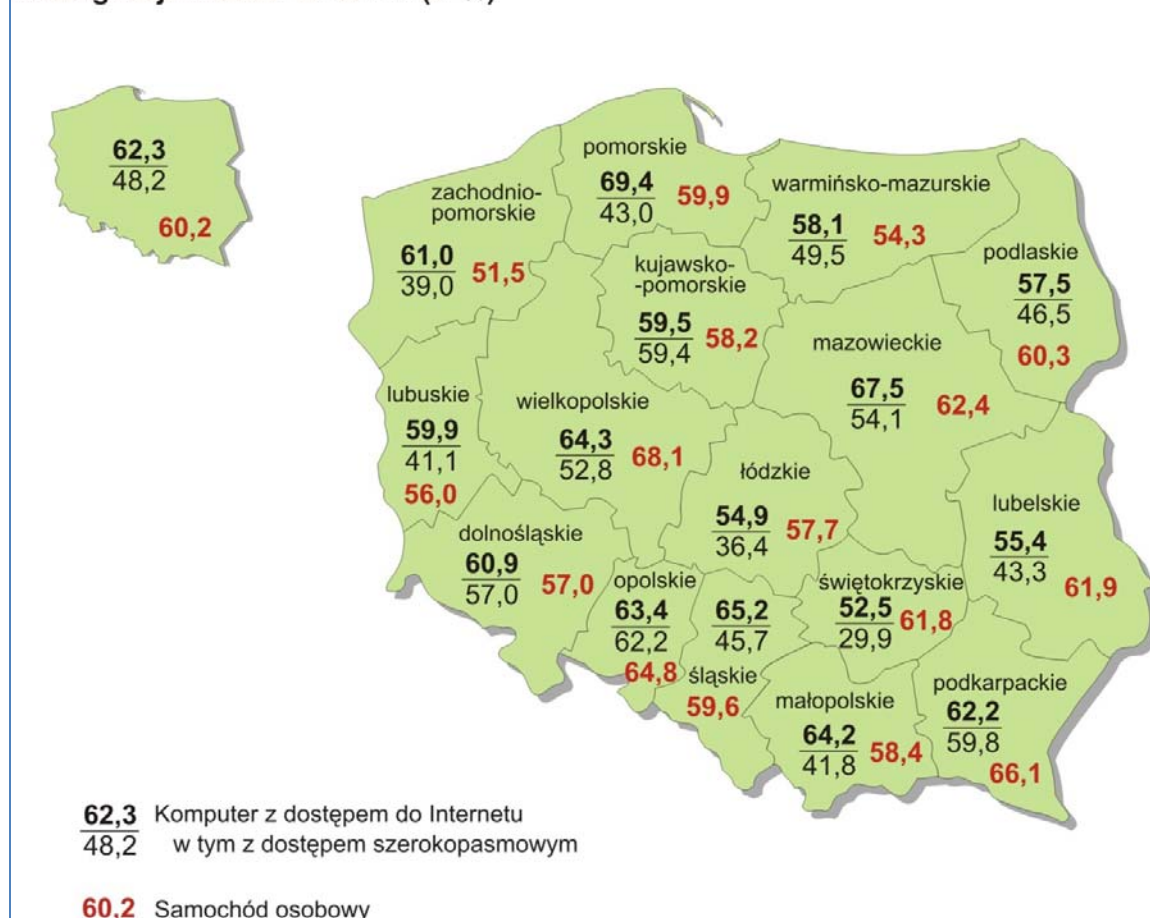
Największą dynamiką wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w komputer z dostępem do Internetu charakteryzowały się województwa: opolskie (106,1%) i pomorskie (o 105,1%) podczas, gdy ogółem dla kraju 102,7% w stosunku do roku 2010.

Natomiast w komputer z dostępem do Internetu szerokopasmowego – województwa dolnośląskie (o 112,8 %) i opolskie (o 110,4%), podczas gdy dynamika dla kraju wyniosła 104,9%.

Najlepiej wyposażone w samochody osobowe były gospodarstwa domowe z województw wielkopolskiego, podkarpackiego i opolskiego. Wyposażenie w samochód najbardziej wzrosło w województwie lubelskim i opolskim (o 3,1 pkt proc.), podczas gdy ogółem w kraju o 0,6 pkt proc.

Różnice pomiędzy województwami w wyposażeniu w komputer z dostępem do Internetu w tym z dostępem szerokopasmowym oraz samochód pozostały na podobnym poziomie w porównaniu z ubiegłym rokiem.

Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane dobra trwałego użytkownia według województw w 2011 r. (w %)

Gospodarstwa małżeństw z dziećmi na utrzymaniu były zdecydowanie lepiej wyposażone w sprzęt audiowizualny i multimedialny niż gospodarstwa bez dzieci na utrzymaniu. Komputer z dostępem do Internetu posiadało 88,3% gospodarstw domowych małżeństw z dziećmi wobec 47,7% gospodarstw małżeństw bez dzieci.

Gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych były znacznie lepiej wyposażone w przedmioty trwałego użytkownia, a szczególnie w urządzenia zaawansowane technologicznie niż gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi. Komputer z dostępem do Internetu posiadało 65,9% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i tylko 49,5% gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi.

Warunki mieszkaniowe

Przeciętne gospodarstwo domowe w 2011 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 73,7 m², czyli zaledwie o 0,3 m² większe niż w ubiegłym roku i składające się z 2,8 pokoi. Na jedną osobę w gospodarstwie przypadło średnio 26 m² powierzchni użytkowej oraz 1 pokój.

Największą powierzchnią dysponowały gospodarstwa rolników – 115,8 m², a największy wzrost powierzchni wystąpił w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek (wzrost o 1,1 m²).

Największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe emerytów (35,0 m²) oraz rencistów (34,9 m²), co wiąże się z mniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym.

Gospodarstwa domowe o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) zajmowały nieznacznie mniejsze mieszkania niż gospodarstwa o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa), jednak ich członkowie dysponowali blisko 2 razy większą powierzchnią przypadającą na jedną osobę.

Powierzchnia użytkowa mieszkań maleje wraz ze wzrostem liczby mieszkańców miejscowości zamieszkiwanej przez gospodarstwo domowe. Przeciętna powierzchnia mieszkań położonych na wsi (94,5 m²) była o około 40 m² większa niż zlokalizowanych w miastach powyżej 500 tysięcy mieszkańców. Gospodarstwa domowe na wsi dysponowały też największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę (28,6 m² wobec 24,5 m² w miastach).

Blisko 57% wszystkich gospodarstw domowych zamieszkiwało mieszkania w budynkach wielorodzinnych (w miastach ok. 78% gospodarstw domowych, a na wsi – 14%).

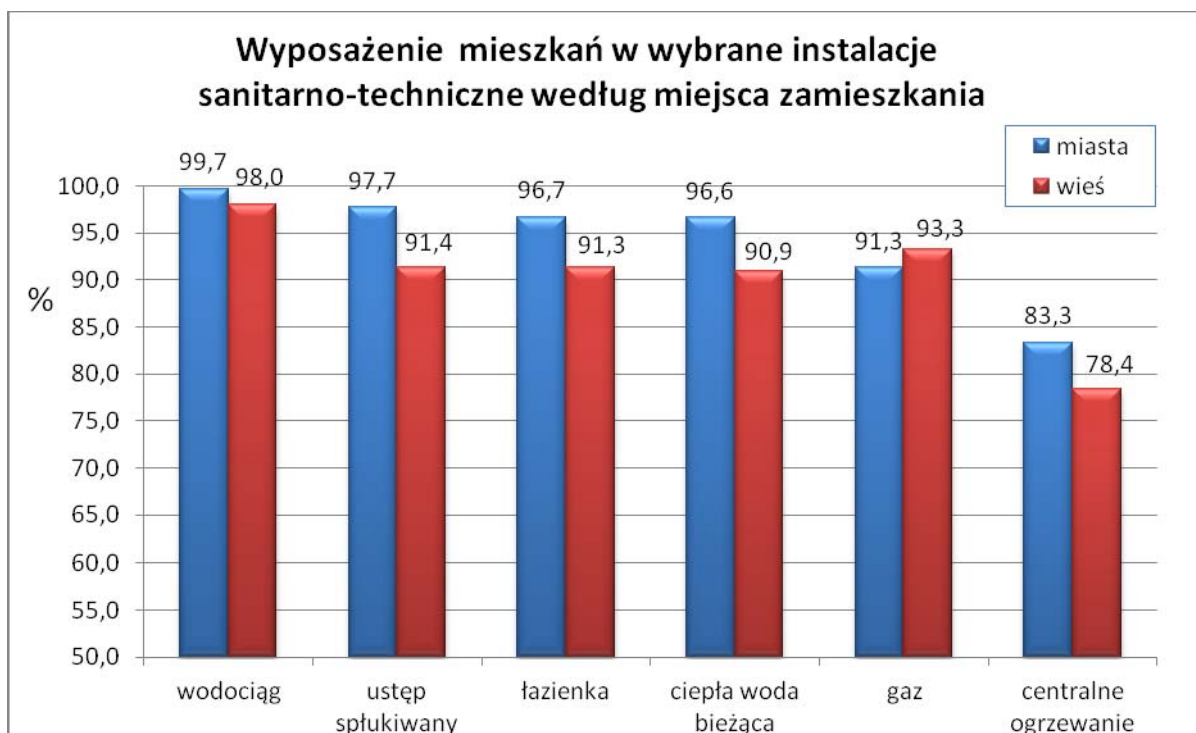
Około 40% mieszkań na wsi i niemal 33% w miastach znajdowało się w budynkach liczących więcej niż 50 lat, a tylko nieco ponad 10% w budynkach wybudowanych po 1996 roku (zarówno na wsi jak i w miastach). Najwięcej gospodarstw domowych zamieszkujących w budynkach wybudowanych po 1996 roku znajdowało się w miastach liczących 500 tysięcy i więcej mieszkańców (17,4%).

Wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarno-techniczne systematycznie poprawiało się.

Ponad 99% gospodarstw domowych zajmowało mieszkania wyposażone w wodociąg i wskaźnik ten nie zmienił się od ubiegłego roku. W porównaniu do 2010 roku również wyposażenie w łazienkę, ustęp spłukiwany i ciepłą wodę bieżącą wzrosło nieznacznie osiągając poziom około 95%-96%.

Najlepiej wyposażone w wodociąg, łazienkę, spłukiwany ustęp, ciepłą wodę bieżącą i centralne ogrzewanie, były mieszkania gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, a najslabiej gospodarstwa rolników oraz rencistów.

Gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta były lepiej wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne niż gospodarstwa zamieszkujące wieś. Różnica w tym zakresie wyniosła od 1,7 pkt proc. w przypadku wodociągu do 6,3 pkt proc. w przypadku ustępu spłukiwanego. Natomiast dynamika poprawy wyposażenia była wyższa na wsi niż w mieście.

Istnieje wyraźna zależność między dochodami gospodarstwa, a wyposażeniem w instalacje sanitarno-techniczne. Jedynym wyjątkiem jest gaz, z którego najrzadziej korzystają najbogatsze gospodarstwa.

W ciągu ostatniego roku największą poprawę w wyposażeniu w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne zaobserwowano w gospodarstwach mieszkających na wsi oraz – co jest z tym związane – w gospodarstwach domowych zajmujących domy jednorodzinne oraz gospodarstwach rolników.

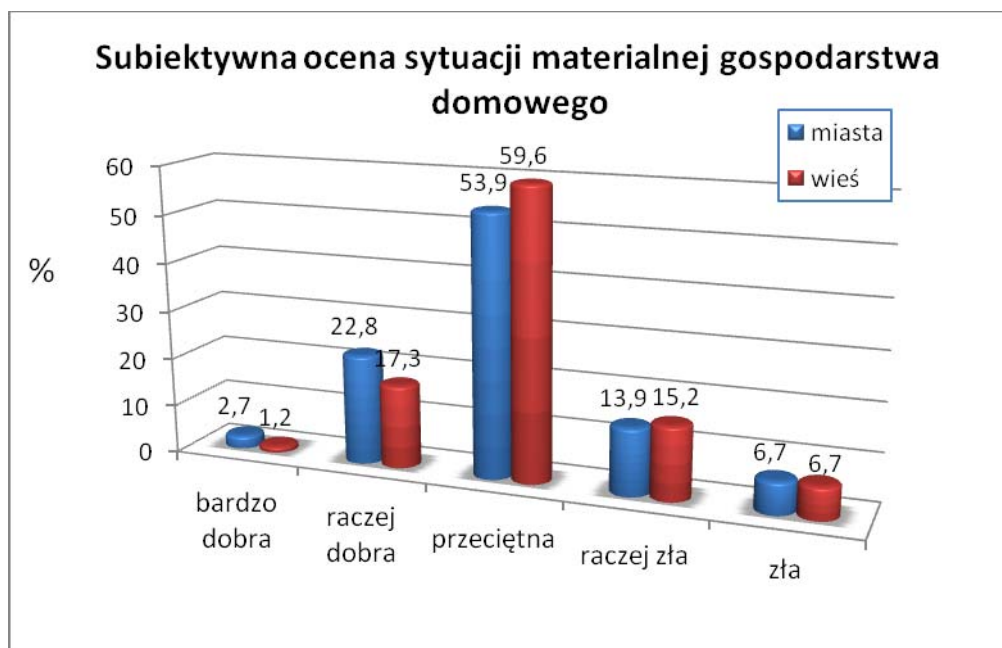
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych

W 2011 roku, podobnie jak w 2010 roku, ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną, co czwarte gospodarstwo postrzegало ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą, a co piąte jako raczej złą albo złą.

Odsetek gospodarstw domowych, które oceniały swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą albo dobrą w porównaniu do roku 2010 zmniejszył się o 2 pkt proc.

Jednocześnie wzrósł o 1,4 pkt proc. odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako raczej złą albo złą.

Najlepiej oceniały swoją sytuację materialną (bardzo dobrze lub raczej dobrze) gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek (45,0%) oraz gospodarstwa domowe pracowników (26,5%). W obu przypadkach oceny gospodarstw domowych w stosunku do ubiegłego roku spadły odpowiednio o 3,2 pkt proc. i 2,5 pkt proc. Zdecydowanie najgorzej oceniały swoją sytuację materialną (raczej źle lub źle) - gospodarstwa rencistów (42,9 %).

Zróznicowanie ocen zależne jest również od miejsca zamieszkania gospodarstw domowych. Gorzej oceniają swoją sytuację materialną gospodarstwa mieszkające na wsi, niż mieszkańcy miast, a zwłaszcza tych o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej. Co trzecie gospodarstwo domowe w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej, ale mniej niż co piąte gospodarstwo na wsi uznało swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą.

Opracowanie:

Zespół pod kierunkiem Krystyny Siwiak.

Tel. (0-22) 608-3292, e-mail: K.Siwiak@stat.gov.pl